

BOSHLANG'ICH SINFLARDA TENGLAMALARNI YECHISHGA O'RGATISHNING METODIK ASOSLARI

Zilola Hamdamovna Abdiyeva

Osiyo xalqaro universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqola boshlang'ich sinflarda tenglamalarni yechishga o'rgatishning metodik asoslariga bag'ishlangan. Tenglamalarni o'rgatish jarayonida o'quvchilarning matematik tafakkuri va mantiqiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Maqolada tenglama tushunchasini bosqichma-bosqich shakllantirish, ko'rgazmali usullardan foydalanish va o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda darslarni tashkil etish haqida so'z yuritiladi. Shuningdek, o'quvchilarni qiziqtiruvchi va motivatsiya beruvchi metodlar yoritiladi.

Kalit so'zlar: boshlang'ich sinf, tenglama, metodika, mantiqiy fikrlash, ko'rgazmali qurollar, differensial yondashuv.

Kirish Boshlang'ich ta'lim matematika fanining asosiy maqsadlaridan biri o'quvchilarda matematik savodxonlikni shakllantirish va rivojlantirishdir. Tenglamalarni yechishga o'rgatish esa ushbu maqsadni amalga oshirishda muhim ahamiyatga ega. Boshlang'ich sinf o'quvchilari hali matematik tushunchalarni to'liq anglamaganligi sababli, bu jarayonni oddiy, qiziqarli va tizimli tashkil etish zarur. Tenglamalarni o'rgatishda o'qituvchining metodik yondashuvi, o'quv materialini bosqichma-bosqich tushuntirishi va o'quvchilar faoliyatini rag'batlantirishi hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Asosiy qism Boshlang'ich sinflarda tenglamalarni o'rgatish jarayonida quyidagi metodik yondashuvlar muhim ahamiyat kasb etadi.

Boshlang'ich sinflarda tenglamalarni yechishga o'rgatish matematik savodxonlikni rivojlantirishning muhim qismi bo'lib, bu jarayon ta'limning metodik asoslariga tayangan holda amalga oshiriladi. Quyida metodik asoslarni qisqacha yoritib o'tamiz:

Bosqichma-bosqich o'rgatish Boshlang'ich sinflarda tenglamalarni yechishga o'rgatish asta-sekinlik va oddiylik tamoyiliga asoslanadi:

Boshlang'ich tushunchalar bilan tanishtirish: O'quvchilarga tenglama, noma'lum miqdor va yechim haqida oddiy misollar orqali tushuntirish.

Oddiy misollardan boshlash: Masalan, $x+3=7x + 3 = 7x+3=7$ kabi tenglamalar bilan ishlash.

Kengaytirib borish: Qiyinroq tenglamalar (ikkita noma'lumli yoki kasr ko'rinishidagi tenglamalar) bilan ishlash.

Ko'rgazmali usullardan foydalanish Bolalarning mavzuni yaxshiroq tushunishi uchun ko'rgazmali qurollar muhimdir:

Ko'rgazmali materiallar: Raqamli kartochkalar, masalalar yozilgan doska, diagramma va grafiklardan foydalanish.

Interfaol metodlar: O'yinlar, guruhviy ishlash va matematik topshiriqlar orqali qiziqishni oshirish.

Hayotiy bog'lanish Tenglamalarni hayotiy vaziyatlarga bog'lash orqali mavzuning amaliy ahamiyatini ko'rsatish (masalan, xarid qilish masalalarini yechishda tenglamalardan foydalanish).

Muammoli vaziyatlar yaratish O'quvchilarni mustaqil fikrlashga o'rgatish uchun muammoli topshiriqlar berish (masalan, "Agar ikki qadam oldinga yurib, uch qadam qaytsangiz, qancha qadam bosgan bo'lasiz?").

Refleksiya va tahlil Har bir dars so'ngida o'quvchilarga bajarilgan ishlar bo'yicha tahlil qilish imkoniyatini berish. Masalan:

Nima o'rgandingiz?

Qaysi tenglamani yechish qiyin bo'ldi? Nega?

O'quvchilar faoliyatini differensiallash Har bir o'quvchining imkoniyatlarini inobatga olib, ularga mos topshiriqlarni berish:

Qobiliyatli o'quvchilar uchun qiyinroq tenglamalar.

Qo'shimcha yordamga muhtoj o'quvchilar uchun esa oddiyroq topshiriqlar.

Nazorat va baholash Tenglama yechishda qilingan xatolarni aniqlab, ularni tushuntirish. Dars jarayonida o'quvchilarni rag'batlantirish va muvaffaqiyatlarini baholash.

Tenglama tushunchasini shakllantirish O'quvchilarga tenglama va noma'lum miqdor haqida dastlabki tushunchalarni berishdan boshlash lozim. Misollar orqali noma'lum sonni topishning oddiy yo'llari tushuntiriladi. Masalan, "Men o'ylagan sonni 3 ga qo'shib, 7 oldim. Men qaysi sonni o'yladim?" kabi topshiriqlar yordamida tenglama haqida tasavvur hosil qilinadi.

Bosqichma-bosqich murakkablashtirish Tenglamalarni o'rgatishda oddiy misollardan boshlanib, asta-sekin murakkabroq misollarga o'tiladi. Dastlab, oddiy qo'shish va ayirish amallaridan iborat tenglamalar, keyinchalik ko'paytirish va bo'lish amallarini o'z ichiga olgan tenglamalar bilan ishlash ko'zda tutiladi. Bu yondashuv o'quvchilarning mavzuni yaxshiroq tushunishiga yordam beradi.

Ko'rgazmali qurollardan foydalanish Darsda ko'rgazmali materiallar va interfaol usullardan foydalanish muhimdir. Misol uchun, raqamlar yozilgan kartochkalar, masalalarni aks ettiruvchi chizmalar yoki mantiqiy o'yinlardan foydalanish orqali tenglamalarni tushuntirish jarayonini qiziqarli qilish mumkin. Ko'rgazmali qurollar yordamida o'quvchilar tenglamalarni amalda qo'llashni o'rganadilar.

O'quvchilarni rag'batlantirish Tenglamalarni o'rganishda muvaffaqiyatga erishgan o'quvchilarni rag'batlantirish juda muhimdir. Rag'batlantirishning turli shakllari, masalan, maqto'v, baholar yoki kichik sovg'alar orqali o'quvchilarning qiziqishi oshiriladi. Bu usul o'quvchilarda o'z-o'ziga ishonchni shakllantiradi va ularni yanada faol ishtirok etishga undaydi.

Muammoli vaziyatlar yaratish Muammoli vaziyatlar o'quvchilarni mustaqil fikrlashga undaydi. Masalan, dars davomida "Agar mening ikkita do'stim bo'lsa va ular yana ikkita do'st chaqirsa, jami nechta do'stimiz bo'ladi?" kabi savollarni kiritish orqali o'quvchilarning analitik tafakkuri rivojlantiriladi.

Darsni individuallashtirish Har bir o'quvchining imkoniyatlarini hisobga olish, tenglama yechishda qiyinchiliklarga duch kelganlarga qo'shimcha yordam ko'rsatish muhimdir. Qobiliyatli o'quvchilar uchun murakkabroq topshiriqlar berib, ularning matematik salohiyatini rivojlantirishga e'tibor qaratiladi.

Xulosa Boshlang'ich sinflarda tenglamalarni o'rgatish jarayoni o'quvchilarning matematik tafakkurini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Darslarni qiziqarli va samarali tashkil qilish uchun metodik yondashuvlarning to'g'ri qo'llanilishi zarur. O'quvchilarning faolligi, motivatsiyasi va qiziqishini oshirishga qaratilgan usullarni qo'llash bu jarayonda hal qiluvchi omil hisoblanadi. Maqolada keltirilgan yondashuvlar tenglamalarni o'rgatishning samarali usulini shakllantirishga yordam beradi.

Adabiyotlar:

1. Икромова, С. А. (2024). ЭТАПЫ РАЗВИТИЯ ПСИХОЛОГИИ В ЖИЗНИ ЧЕЛОВЕКА. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 26-31.
2. Икромова, С. А. (2024). ИНTELLEKT VA IQBOL: KOGNITIV PSIXOLOGIYA. Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology, 1(2), 99-104.
3. Икромова, С. А. (2024). ОСНОВНЫЕ ОБЩИЕ ПОНЯТИЯ И ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ПСИХОЛОГИИ. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 20-25.
4. Икромова, С. А. (2024). ПСИХОЛОГИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ МОЛОДЕЖИ И ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ КРИЗИСЫ. New modern researchers: modern proposals and solutions, 1(2), 29-35.
5. Икромова, С. А. (2024). ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЕ ПРОЦЕССЫ И ПАМЯТЬ ЧЕЛОВЕКА. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 59-65.
6. Икромова, С. А. (2024). PSIXOLOGIK SALOMATLIK VA UNING JAMIYATDAGI ROLI. Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology, 1(2), 93-98.
7. Икромова, С. А. (2024). КОНСУЛЬТИРОВАНИЕ И ТЕРАПИЯ ЛЮДЕЙ В СОЦИАЛЬНОЙ СРЕДЕ. New modern researchers: modern proposals and solutions, 1(2), 8-14.
8. Икромова, С. А. (2024). ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ПСИХОЛОГА. New modern researchers: modern proposals and solutions, 1(2), 63-68.

9. Икромова, С. А. (2024). ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ И ИХ РЕШЕНИЯ. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 46-52.
10. Ikromova, S. A. (2024). PSIXOLOGIK YORDAMNING ASOSIY USULLARI: MASLAHATLASHUV VA TERAPIYA. Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology, 1(2), 87-92.
11. Ikromova, S. A. (2024). EMOTSIYALAR VA ULARNING PSIXOLOGIK TA'SIRI. Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology, 1(2), 105-110.
12. Ikromova, S. A. (2024). PSIXOLOGIK MUAMMOLAR VA ULARNING DAVOLASH USULLARI. Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology, 1(2), 75-80.
13. Икромова, С. А. (2024). ЭМОЦИИ И ИХ ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ЭФФЕКТЫ. New modern researchers: modern proposals and solutions, 1(2), 49-55.
14. Ikromova, S. A. (2024). SHAHSIYAT PSIXOLOGIYASI VA UNING SHAKLLANISHI. Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology, 1(2), 62-67.
15. Икромова, С. А. (2024). ФРЕЙД И ЕГО ВКЛАД В НАУКУ ПСИХОЛОГИЯ. New modern researchers: modern proposals and solutions, 1(2), 43-48.
16. Ikromova, S. A. (2024). KOGNITIV PSIXOLOGIYA: BILISH JARAYONLARI VA XOTIRA. Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology, 1(2), 81-86.
17. Икромова, С. А. (2024). ЭМОЦИОНАЛЬНЫЕ ОПЫТЫ ЧЕЛОВЕКА И ПРОЦЕСС НИМИ УПРАВЛЕНИЯ. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 14-19.
18. Икромова, С. А. (2024). ПОВЕДЕНИЕ ЧЕЛОВЕКА И ВНУТРЕННЯЯ МОТИВАЦИЯ. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 8-13.
19. Икромова, С. А. (2024). ОСНОВЫ ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО ЗДОРОВЬЯ. New modern researchers: modern proposals and solutions, 1(2), 22-28.
20. Икромова, С. А. (2024). РАЗЛИЧИЯ В МУЖСКОЙ И ЖЕНСКОЙ ПСИХОЛОГИИ. New modern researchers: modern proposals and solutions, 1(2), 1-7.